

نامه یه ک بو هه موو جیهان

نووسین و به رهه مهینانی هه قال
وه رگی رانی له ئالمانییه وه: نادر فه تخی (شوانه)

۹ ی ره شه مه ی ۲۰۲۶

ئەگەر پرسیار دەکەى بۆچى كچان و ژنانى كورد لە سەرانبەرى جىهان قژيان دەهۆننەو و لە سۆشىال میدیا بىلایى دەكەنەو، ئەو پەيوەندى بە ناموس و شەرەفوو هەيە. باس لەو دەكات كە ژنانى كورد سەر بۆ گروپى تىرۆرىست، زىدەرۆى رادىكالى و ئىسلامىستەكان دانانەوین كە دەیانەوێت زەلیل، قىر و بىدەنگیان بكەن.

ئەم كارەیان خۆراگرى لە هەمبەر درندەپى، تىرۆر، رىق و كىنەدايە. پەيامىكە ئاراستەى ئەو هیزە كۆنەپەرەست و زىدەرۆیانەى دەكەن: دەتوانى شەرەگرىكى ژن بكورثىت، دەستدرىژى بە جەستەى بكەى يان بى حورمەتى بى بكەيت، بەلام هەرگىز ناتوانى شكستيان بى بىنى و ناتوانى بزانى ئەوان چەندە خۆراگرن. ئەم چىرۆكە زۆر پىش كىشانى سنوورە مۆدىرنەكان، ماوہيەكى زۆر پىش پىكهاى دەولەتە مۆدىرنەكان، لەو شاخانەى كە مېژووى مرقاىەتى تىدا پەرورەدە بوو و شكلى گرتوو، دەست پىدەكات.

ئەو خاكەى ئەمرۆ بە كوردستان ناسراوه و ناوهندهكهى له دهورى چياكانى زاگرۆسه، يه كيكه له كۆنترين ناوچهكانى سهر زهوى كه بهردهوام شوپى نيشتهجيبوونى مرؤف بووه. شوپنهوارهكانى وهك ئەشكهوتى شانيدار "Schanidar" ئەوه دهردهخهه كه كۆمهنگا مرؤيههكان زياتر له ٦٠ ههزار سال پيش ئەمرۆ لهسهر ئەم خاكهدا ژيان، كۆمهليان پيكهيتناوه و پزيان له مردووهكانيان گرتووه.

ههر لهم شاخانهوه كۆمهنگا سههتاييهكان بهرهو دۆلهكان دابهزيون، ئازهلان دهستهمۆ و مالى كردووه، زهويان چاندووه و بناغهكانى شارستانيهتيان داناوه. لهم خاكهوه گهلانى زاگرۆس و دواتر مادهكان سهريان ههلداوه، كه له سهدهى چهوتهمى پيش زايين ئيمپراتوريهتي ماديان دامهزراند، دهسلاتيپك كه لهم شاخانهوه سهرچاوهى گرت و رووبهرووى ههژموونى زۆريپك له ئيمپراتوريهتهكان وهستا.

لهو سهردهمهوه به دريژاپى ميژوو تهنيا ههلسوكهوتىكى راستهقىنه بهردهوام هاوپى كورد بووه، ئەويش كاتيپك كه نادادبهروهري بهرپوهچووبيت، به هيچ شيويهك پاشهكشهيان نه كردووه. كورد به دريژاپى ميژوو رووبهرووى چهندين ئيمپراتوريهتي جياواز بوتهوه، شهري له گهل كردوون، خوراگريان لههنبهردا كردوون و شكستيان پيهيتناوهن: فارس، رۆم، خهلافهتي عههب، مهغۆل، عوسمانى، سهفهوى. ئيمپراتوريهتي جوراوجۆر هاتوون، حوكمرانيان كردووه و ههرهسيان هيتناوه، بهلام ژن و پياو، كيژ و گهنجى كورد پيكهوه وهك خهباتكارى نازادىخواز بهردهوام و چالاک دريژهيان به خهبات داوه.

به لام هه‌رگیز لیهاتووپی و هیزی کورد ته‌نیا به شه‌ر پیناسه نه‌کراوه. به درنژیایی میژوو، ئەم‌رۆشی له‌گه‌ل بیت، کوردستان یه‌کیک بووه له‌ شوینه‌ ئارام و پارێزراوه‌کانی ناوچه‌که، خاکیکی پیکه‌وه ژیان که‌ ئایین و کولتوو‌ره‌کان شانبه‌شانی یه‌کتر و له‌ په‌نا یه‌کتر ژیاون. پاراستنی هه‌موو ئایینه‌کان له‌ کۆمه‌لگای کوردیدا ته‌نیا دروشمیک نییه؛ به‌شیکێ ناوه‌ندی و پیرۆزی ناسنامه‌ی کورده.

مه‌سیحی، ئیزه‌دی، جووله‌که و موسلمان و پیکهاته‌کانی دیکه چه‌ندین سه‌ده‌یه له‌ ژێر ئارامی پارێزگاکانی کورددا ده‌ژین. ئەم‌رۆ به‌ تایبه‌تی له‌ باشووری کوردستان مه‌سیحییه‌کان و پیکهاته‌ غه‌یره موسلمانه‌کانی دیکه له‌ کاتیکدا هیچ شوینیکیتری ناوچه‌که به‌ ئەمن نازانن، کوردستان به‌ په‌ناگه‌یه‌کی ئارام و به‌ مالی خۆیانی ده‌زانن.

کوردیک ته‌نانه‌ت بو به‌رگریکردن له‌ که‌سێک که‌ به‌دوای پارێزگاریدا ده‌گه‌ریت، له‌ خێزانه‌که‌ی خۆی، له‌ خێله‌که‌ی، له‌ ئایین و جیاوازییه‌کانیتری تیده‌په‌ریت. پاراستنی که‌سانی لاواز به‌ شه‌ره‌فی خۆی داده‌نیت. ئەمه‌ فه‌ره‌ه‌نگی کورده و ئەمانه‌ ئەو به‌هاو نرخانه‌ن که‌ ناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ قالب ده‌ده‌ن.

له‌ کولتوری کوردیدا ژن نه‌بینه‌راو نییه. ریزیان لیده‌گیریت، خاوه‌نی ده‌سه‌لاتن، شه‌ره‌فیان هه‌یه. هه‌ندیک جار ده‌سه‌لاتیان یه‌کسانه‌ له‌ گه‌ل ده‌سه‌لاتی پیاوان و هه‌ندیک جاریش لییان تیده‌په‌رن. بۆیه‌ ژنی تیکۆشه‌ری کورد له‌ یاسای کۆمه‌ل به‌ده‌ر نین؛ ئەوانیش درنژه‌پیده‌ری ئەم داب و نه‌ریته‌ن. ژنانی کورد به‌

به‌هزترین و چاونه‌ترسترین خه‌باتکاران داده‌نرین. ئەوان دایکیکی خۆشه‌ویستن، پر به دڵ مروفن، لیپاولیپن له سۆزدارپی و ڕه‌گ و ڕیشه‌یان له کۆمه‌نگا و به‌هاکانید چه‌قیوه. به‌لام له شه‌ریشدا، ده‌بنه شه‌رکه‌ریکی دیسپلیندار و خاوه‌ن ئیراده‌یه‌کی کوشنده که به‌بی دوودلی، قورس و قایم ده‌وه‌ستن و خۆبه‌ده‌سته‌وه‌دان لایان مانای نییه.

سالی ۲۰۱۴ که به‌ناو ده‌وله‌تی ئیسلامی سه‌ریه‌له‌دا و جینۆساید، کۆیله، ده‌ربه‌ده‌ری و تیرۆری بو خه‌لکی ناوچه‌که به‌دیاری هینا، رووبه‌رووی به‌رخۆدانی نه‌ته‌وه‌ی کورد بوونه‌وه که ئاماده نه‌بوون ملکه‌چی ئەم ئیسلامیستانه بن. له ڕۆژئاوای کوردستان، ژن و پیاوی کورد له زه‌ویه‌وه شه‌ریان له‌گه‌ڵ ده‌وله‌تی ئیسلامی کرد و ئەمریکا و هاوپه‌یمانانی ڕۆژئاواش پشتیوانی ئاسمانی چاره‌نووسسازیان پیشکه‌ش کردن. ئاسمان له لایه‌ن هاوپه‌یمانانه‌وه ده‌پارێزرا، زه‌ویش له لایه‌ن کورده‌کانه‌وه به‌رگری لێده‌کرا. زیاتر له ۱۵ هه‌زار تیکۆشه‌ری کورد، ژن و پیاو، بو تیکشکاندن ده‌وله‌تی ئیسلامی گیانی خۆیان فیدا کرد، به‌لام ئەوه ژنی تیکۆشه‌ری کورد بوون که جیهانیان هه‌ژاند. له ناوچه‌یه‌کدا که ئایدیۆلۆژیای توندپه‌رو هه‌ولێ له‌ناوبردنی به‌ته‌واوی ژنانی دده‌ا، ژنی کورد ده‌ست به‌چه‌ک، به‌ دیسپلین و چاونه‌ترسییه‌وه، به‌رامبه‌ریان وه‌ستان.

ئەوان شه‌ر و خه‌باتیان نه‌ده‌کرد بو ئەوه‌ی سه‌رنجیان بدریختی، هه‌روه‌ها شه‌ری نمایشیان نه‌ده‌کرد. ئەوان بو ئازادی خه‌باتیان ده‌کرد. ئازادی و به‌خته‌وه‌ری بو هه‌موو مروفتی ناوچه‌که. ئەم چیرۆکه به‌هه‌ره‌سه‌هینانی ده‌وله‌تی ئیسلامی، کۆتایی پێ نه‌هات. له

مانگی یه کی سالی ۲۰۲۶، له گه ل چوونه ناو لاپه ریه کی درنده ی دیکه ی شه ر له سوریا، هیزه چه کداره کانی په یوه ست به پیکهاته ی نو پې ده سه لاتی سوریا په لاماری ناوچه کوردنشینه کانیان دا و پېش ره ویان بو ناوچه کانی ژیر ده سه لاتی کورد کرد. ئەم هیژانه بریتی بوون له گروپه ئیسلامیسته توند ره وه کان که ئایدۆلۆژیایان زور هاوشیوه ی ئایدۆلۆژیای ده وله تی ئیسلامی و ئەلقاعیده بوو. ئەوان ئەو ناوچانه یان کرده ئامانج که سالانیک بوو له لایه ن خۆبه رپوه به ریه کی کوردی هاوپه یمانی ئەمریکاه به رپوه ده چوو - ئەو ناوچانه ی بو شکستی پھینانی تیرۆر، خه باتیان کردبوو، خوینیان رشتبوو و قوربانیان بو دابوو. ئەو هه ریمانیه به ناوی هه موو رۆژئاوا و به ناوی هه موومانه وه خو به خشانه بو به رهنگار بوونه وه ی تیرۆر خو یان قوربانی کرد.

ئهمه به هه لکه وت نه بوو، ساتیکی وازهینان و به ته نیا هیشتنه وه بوو. نه ته وه یه ک که له به ره کانی پېشه وه ی شه ر دژ به تیرۆر وه ستابوو، له نا کاو بې یارمه تی و به رگری له به رام به ره هه ر ئەو هیزه تاریک و زیده رپوه ی بو داگیرکاری هیرشیان کردبووه سه ر ناوچه که، ته نیا و بې یارمه تی مایه وه.

له نیوان توندو تیژییه کانی هه وتووی سییه می مانگی بانه مه ری ۲۰۲۶، شه ر فانیکی لیهاتووی ژنی کورد دوا خو راگری خو ی نیشان هه موو جیهان دا. ئەو ژنه به تفهنگی ته ک هاوژی خو ی، زیاتر له ۲۰ هیرشبه ری تیرۆریستی کوشت. کاتیک ته قه مه نیه کانی ته واو بوون و هیزه ئیسلامیسته کان لی نزیک بوونه وه، هیشتا خو ی به ده سته وه نه دا، ده مانچه که ی ده رهینا و له مه ودای

نزیکه وه هیرشی کرده سهر پیاوکوژانی ئیسلامی و زیانی زیاتری پی گه یاندن. نه یویست به زیندووپی بکه ویتته دهستی ئەم تیرۆریستانه وه و دوا فیشه کی ده مانچه که ی بۆ کو تاپی پێهینانی ژیان خۆی به کارهینا و که رامهت و شه ره فی له بری ملکه چبوون هه لێژارد. دوا ی مردن، هیزه تیرۆریسته کان ده سترژیان کرده سهر تهرمه که ی و له باله خانه یه کی به رزه وه فرپاندا خواره وه و وه ک په یامی تیرۆر سووکا یه تییان به پاشما وه کانی جهسته یه وه کرد - کرده وه یه کی نامرۆفانه بۆ ترساندن، تۆقاندن و پی مرۆفکردن. ئەوان به و کاره یان به ته واوی ئاشکرایان کرد که کین و ژنانی کورد دژی چ بوونه وه رانیک وه ستاون. ئەمجاره یان نه پشتیوانی ئاسمانی هه بوو، نه پاراستنی هاو په یمانانی پێشوو. خیانهت له هیزه کوردیه کان کرا و به ته نیایان هیشتنه وه.

ژنه چه کداریکی دیکه ی کوردیش کو ژرابوو. دوا ی مردنی، قژی هۆندرا وه یان بریبوو و له گرتیه کی فیدیۆییدا له لایه ن گروپه تیرۆریستیه که وه وه ک غه نیمه تیکی شه ر پیشان ده دریت و له سۆشیال میدیا بلاوده کرتیه وه. ئەمه دپنده یی هه ره مه کی نه بوو؛ به لکوو توندوتیژییه کی ره مزی بوو، چونکه له کولتوری کوردیدا پرچی هۆنرا وه ی ژن نوینه رایه تی هیز، دیسپلین، شه ره ف و شوناس ده کات. هیمای که رامهت، ده سه لات و ئیراده یه له سهر چاره نووسی خۆبه رپوه به ری. ژنانی کورد بۆ چالاکي له شه ردا قژیان وه ک هیمای که رامهت، هیز، شه ره ف و ئیراده ی که سی خۆیان، ده هۆننه وه. کرده وه ی قژبرین بۆ زه لیلکردن، سرینه وه ی مانا، بۆ شکاندنی هیمایه ک بوو که هه زاران سا ل به رگه ی گرتبوو. به لام ئەو کاره یان شکهستی هینا. له سه رانسه ری کوردستان و له

په وهندی جیهانیدا، به ملیونان ژن و کچی کورد، به یارمه تپی و پشیتیوانی ژناتی غهیره کورد و به هاودهنگی، له بهرامبهر ئه و کارهدا راپه رین.

ژنان قژیان دههونیه وه. به ئاشکرا له سۆشیال میدیا بلاویان ده کرده وه. به رخۆدان شوینی زهلیل بوونی گرته وه. په یامه که یان گه لیک روون بوو: **قژیکی هونراوه بېرته وه، ملیونان قژی دیکه دههونرینه وه.** ئه م قژه هونراوانه مۆده نین؛ ئه وان بیره وه رین. ئه وان ماته مینن. ئه وان شانازین. ئه وان هیمای به رخۆدانن دژی نادادپهروه ری. ئه وان ئازاریکن که ده بنه که رامهت و شه ره ف.

هه زاران سال خۆراگری له چیاکانی زاگروسه وه تا ئیستا له خۆ ده گرن. ئیستاش؟ لیره دا ده توانن یارمه تیدهر بن. تکایه له و ولاته ی تیدا ده ژین هاوکار بن بۆ بلاوکردنه وه ی ئه م میژووه. بۆ بهرپرسان، سیناتۆر و نوینه ره سیاسیه کانتانی بنین. بۆ هاوریکنتانی بنین. ئه م چیرۆکه وه رگی پدراوته سه ر چه ندین زمانی جیاواز. لینیکی هه ر وه شانی زمانیک له خواره وه ی ئه و نووسراوه یه دا هاتووه.

ژن و پیاوی کورد به ناوی هه موو جیهانه وه شه ر و خه باتیان کرد، نه ک هه ر بۆ گه لی خۆیان، به لکوو بۆ هه موو ئه و که سانه ی په نایان بۆ ده بردن و داوای پارێزگاریان لیده کردن. خیانهت پیکردن به نه ته وه ی کورد له سه ر بپاری سیاسی کورتبینانه، کاریکی هه له یه؛ ناره وایه و نابیت قبول بکریت. له به ره ی ژناتی کورد بوهستن. چونکه کاتیک ته نیا قژیکی هونراوه ده بپدریتته وه، ملیونانیتر دههونرینه وه. مه هیلن میژوو خۆی دووپات بکاته وه.

تکایه بۆ مرؤفایه تی، بۆ که رامهت و بۆ ژیانیکی ئازاد له گه ل ژنانی کورد هاودهنگ بن. ئەو فیدیویانهی داناوان ته نیا مۆسیقا و وینه نین، به لکوو دهنگی ملیۆنان ژن له سه رانسهری جیهان دانان، که رهنگدانه وهی ئازار، هیز و هیوای هاوبه شی نه ته وه کانن.

لینکی ویدیۆکه به زمانی جیاواز:

https://www.youtube.com/watch?v=۲۳kcpNVTvpk&t=۱۱۹s	فارسی
https://www.youtube.com/watch?v=UOne۸۳hz۹tk	ئینگلیزی
https://www.youtube.com/watch?v=TrdHWLMKht-	سوئیدی
https://www.youtube.com/watch?v=WXHbr-OVbVA&pp=-gcJ CZQKAYc qIYzv	عهره بی
https://www.youtube.com/watch?v=NaKFSvvmXtl	چینی
https://www.youtube.com/watch?v=۶۲۹XqpxCijk	دانمارکی
https://www.youtube.com/watch?v=Et۵VC_Ouw_Q	فهرانسه
https://www.youtube.com/watch?v=LuX۱BQE۱umA	عیبری
https://www.youtube.com/watch?v=VDVRnIPugK-	ژاپۆن
https://www.youtube.com/watch?v=vliymCbgBww	کورهیا
https://www.youtube.com/watch?v=۸iWjO۱ihtdl	هیندی

www.rojhalat.de - www.bokan.de